

НАУМОВЕЦЬ

Антон Григорович — академік НАН України, перший віце-президент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України

ПРО СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ МЕМОРАНДУМУ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ АКАДЕМІЄЮ НАУК УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКИМ СОЮЗОМ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ

Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 15 травня 2019 року

У доповіді наведено конкретні заходи, спрямовані на активізацію взаємовигідної співпраці наукових установ НАН України та вітчизняних промислових підприємств у рамках реалізації Меморандуму про співробітництво між Національною академією наук України та Всеукраїнською громадською організацією «Український союз промисловців та підприємців», підписаного 19 квітня 2017 року.

Вельмишановний Борисе Євгеновичу!
Вельмишановні колеги!

Дозвольте доповісти вам про стан реалізації Меморандуму про співробітництво між Національною академією наук України та Всеукраїнською громадською організацією «Український союз промисловців та підприємців». Активізацію співробітництва НАН України з вітчизняними промисловими підприємствами та іншими представниками сфери бізнесу було передбачено Концепцією розвитку НАН України на 2014–2023 роки. З метою реалізації цього завдання постановою Президії НАН України від 14.09.2016 № 177 створено робочу групу з координації співпраці НАН України з галузевими і громадськими організаціями промисловців, підприємців та роботодавців. Важливим результатом її діяльності стали підготовка і підписання 19 квітня 2017 р. президентом НАН України академіком НАН України Б.Є. Патонем і президентом Всеукраїнської громадської організації «Український союз промисловців та підприємців» А.К. Кінахом Меморандуму про співробітництво між Академією та Українським союзом промисловців та підприємців. Цей документ передбачає різні форми і методи посилення взаємовигідної співпраці, і на деяких з них я зупинюся детальніше.

Реалізація положень Меморандуму засвідчила, що найбільш плідною і результативною виявилися практика проведення нарад, організованих НАН України і Українським союзом промисловців та підприємців із залученням представників Київської торгово-промислової палати, Ради директорів підприємств, установ та організацій м. Києва, Федерації роботодавців України, управління промисловості та інноваційної політики Київської міської державної адміністрації тощо. Така форма проведення спільних заходів забезпечує ефективний обмін інформацією та думками між учасниками нарад. У цьому форматі Академія має змогу адресно продемонструвати свої розробки, а підприємці – розповісти про свої нагальні потреби.

Загалом відбулося вже три такі наради. Першу з них було проведено у лютому 2018 р. на базі Інституту надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України. Її метою було ознайомлення вітчизняних промисловців із сучасними розробками та наявним у НАН України значним науково-технічним потенціалом у галузі матеріалознавства. Цей захід мав згодом цілком конкретні наслідки. Так, на Виробничому об'єднанні «Київприлад» відновлено гальмівний вузол шліфувального верстата; на Казенному підприємстві спеціального приладобудування «Арсенал» налагоджено поставки алмазних інструментів, на АТ «Київполіграфмаш» впроваджено технології шліфування валів і зубчастих коліс. Крім того, було встановлено тісні робочі контакти з такими промисловими підприємствами, як Комунальне підприємство «Київський метрополітен», ТОВ КМЗ «Магістраль»; ПрАТ «Київське ЦКБ арматуробудування»; ТОВ «Фірма «Релеекспорт».

Другу нараду науковців з підприємцями і промисловцями Києва було проведено на базі Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН України та МОН України в липні 2018 р. Під час зустрічі було організовано презентацію сучасних розробок Центру в галузі інформаційних технологій та цифрової медицини, частину

Нарада науковців Академії з підприємцями і промисловцями м. Києва у Міжнародному науково-навчальному центрі інформаційних технологій і систем НАН України та МОН України, липень 2018 р.

Спільна нарада НАН України з Українським союзом промисловців та підприємців на базі Інституту технічної теплофізики НАН України. 18 квітня 2019 р.

яких вже впроваджено у виробництво не лише в Україні, а й за кордоном. Однак головний результат цієї наради було оприлюднено 12 лютого 2019 р., коли у Великому конференц-залі НАН України проходила презентація результатів виконання бюджетної програми КПКВК 6541230. Тоді директор Науково-технічного центру ВАТ «Меридіан» ім. С.П. Корольова Державного концерну «Укроборонпром» Олег Присяжнюк сказав так (цитую): «...Створено перший український безпілотний авіаційний комплекс, державні випробування якого вже

Установка для очищення води, створена в Інституті технічної теплофізики НАН України

практично завершилися і дали позитивні результати. У цьому комплексі впроваджено програми автоматичного визначення координат, програми конвертації систем координат, розроблені спільно з ученими Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України і Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем НАН України і МОН України. Далі ми конструюватимемо апарати, що літають у цілковитому радіомовчанні». Це дуже важливий результат.

Третя спільна з Українським союзом промисловців та підприємців нарада відбулася зовсім нещодавно, 18 квітня 2019 р., на базі Інституту технічної теплофізики НАН України. У ній взяли участь президент УСПП А.К. Кінах, голова Ради директорів підприємств, установ та організацій м. Києва О.В. Осадчий, представники Департаменту промисловості та розвитку підприємництва Київської міської державної адміністрації та окремих промислових підприємств. Гості з великою зацікавленіс-

тю оглянули виставку-презентацію розробок Інституту, розміщену в корпусі на вул. Булаховського. Найбільшу їхню увагу привернула аераційно-окиснювальна установка роторного типу для очищення води за технологією дискретно-імпульсного введення енергії (ДІВЕ), розроблена в рамках виконання цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Ресурс». Незважаючи на те, що ця установка є мобільним варіантом, вона має високу продуктивність — 20–40 м³/год (тобто в 3–4 рази вищу порівняно з відомими аналогами) і при цьому споживає досить небагато електроенергії. Більше того, серед багатьох різних методів очищення води, які сьогодні пропонуються на ринку, технологія ДІВЕ демонструє високу ефективність.

За результатами цієї наради досягнуто домовленостей про проведення в травні 2019 р. консультацій та переговорів між Інститутом технічної теплофізики НАН України і підприємствами столиці щодо налагодження виробництва розроблених науковцями інноваційних приладів, призначених, зокрема, для підвищення ефективності та рівня безпеки котельних установок.

Проте співпраця Академії з Українським союзом промисловців та підприємців не обмежується лише академічними установами м. Києва. Так, увагу представників УСПП привернула до себе ще одна розробка в галузі очищення води (що свідчить про важливість і актуальність цієї проблеми) — мобільний озono-повітряний модуль очищення води, створений фахівцями харківського Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України. Його особливістю є те, що озон виробляється на місці, причому передозувати його неможливо, оскільки весь надлишковий озон швидко розпадається на кисень. Ця установка забезпечує ефективне знищення бактерій, повне окиснення таких важких металів, як свинець і кадмій, значне підвищення прозорості та поліпшення органолептичних якостей води. Запропонована науковцями система очищення води є енергоощадною, компактною (розміри установки не перевищують 2×3 м) і

Круглий стіл за участі і підтримки представників УСПП в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України з питань розвитку ринку інноваційних товарів для реіндустріалізації економіки України, лютий 2019 р.

перспективною для використання при розробленні проектів автономних комерційно-приватних систем очищення води.

Окремо хочу зупинитися на співпраці науковців Академії з Українським союзом промисловців та підприємців у галузі суспільних і гуманітарних наук. Спектр взаємодії з цього напрямку дуже широкий. Це насамперед підготовка парламентських слухань; проведення засідань, круглих столів, форумів, семінарів з питань інноваційного розвитку, співпраці науки та бізнесу, взаємодії з владними структурами тощо; розроблення макроекономічних прогнозів; участь наших учених у засіданнях Антикризової ради громадських організацій України, у з'їздах УСПП; розгляд проблем євроінтеграції, інформаційного співробітництва та спільне вирішення багатьох інших питань. На жаль, на численні звернення, аналітичні записки, пропозиції, підготовлені в рамках цієї співпраці, урядові структури жодним чином не реагують, і нам, ученим і підприємцям, потрібно докласти всіх зусиль, щоб змінити таке байдуке ставлення вищих органів державної влади до стану справ з розвитком інноваційної сфери в нашій країні.

У лютому 2019 р. в Одесі, в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за підтримки Українського союзу промисловців і підприємців відбувся круглий стіл, присвячений проблемним пи-

танням розвитку ринку інноваційних товарів як одного із засобів подолання деіндустріалізації економіки України. З метою формування спільної позиції громадських об'єднань підприємців, роботодавців, представників науки, освіти та бізнесу щодо розв'язання нагальних проблем у промисловому секторі економіки на засіданні було розглянуто питання щодо сучасних трендів розвитку України, впливу на економіку України світових тенденцій розвитку ринку інноваційних товарів, забезпечення процесу реіндустріалізації вітчизняної економіки через інноваційний розвиток тощо.

Науковці Відділення економіки НАН України підготували для Українського союзу промисловців і підприємців, Торгово-промислової палати України й інших об'єднань низку науково-аналітичних та інформаційно-аналітичних матеріалів щодо законодавчого, нормативного та методичного забезпечення реалізації заходів з розвитку вітчизняної промисловості, зокрема матеріали з дослідження шляхів збалансування та можливості розвитку трудового потенціалу, пропозиції до проекту Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 р. щодо залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій у промисловість, довідку про можливі наслідки зупинення транспортного сполучення з РФ, матеріали щодо завдань уряду в сприянні промислового розвитку, взаємодії уряду та бізнесу з цією метою,

науково-аналітичну доповідь «Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки», науково-довідну записку щодо пріоритетів інвестиційного забезпечення виробництва з високою доданою вартістю.

Важливу роль у взаємодії НАН України та УСПП відіграє діяльність Державної установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» у співпраці з громадською організацією «Інститут еволюційної економіки». Зокрема, у 2018 р. Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України і Український союз промисловців та підприємців уклали угоду щодо виконання науково-технічного проекту «Розроблення економіко-інституційних механізмів сприяння співпраці академічної науки з високотехнологічним сектором економіки». В рамках взаємодії у сфері пропаганди і експертного забезпечення розвитку інноваційної економіки сторони взяли участь у підготовці та проведенні парламентських слухань з питань «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» (2018 р.), «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки» (2019 р.) та у підготовці у складі робочої групи при МОН України проекту Стратегії інноваційного розвитку України. Фахівці Інституту брали участь у спільних засіданнях Антикризисової ради громадських організацій України та Правління УСПП, у підготовці та проведенні XXII і XXIII міжнародних науково-практичних конференцій «Проблеми і перспективи

інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір» (2017 р.) та «Академія сучасного політика» (2018 р.). У рамках взаємодії НАН України та УСПП в інформаційно-аналітичній сфері за участю науковців Інституту підготовлено чотири макроекономічні прогнози для Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на 2019–2022 рр. Співробітники Інституту взяли участь у двох бізнес-форумах з представниками Агентства інвестицій та розвитку Латвії. З ініціативи Мін-економрозвитку України, УСПП, НАН України, Інституту еволюційної економіки проведено круглі столи, форуми, семінари з питань прогнозу макроекономічної динаміки економіки України та світу, інвестиційних аспектів інноваційних процесів, макроекономічного прогнозу на 2018–2019 рр., розвитку інноваційної системи в Україні в контексті євроінтеграції.

Практика взаємодії науковців НАН України з представниками промислових підприємств свідчить про їх значну фахову зацікавленість у науково-технічних розробках установ Академії. Разом з тим ситуація, що склалася в економіці України, не сприяє зацікавленості бізнесу щодо інвестування в реалізацію науково-технічних розробок та налагодження випуску інноваційної продукції. Отже, сьогодні є нагальна потреба у вжитті з боку держави дієвих заходів щодо стимулювання інноваційної діяльності з метою уникнення загострення негативних тенденцій в економіці України.

Дякую за увагу!

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик